

Ráðstöfun lífeyrisiðgjalds í séreignarsparnað

Snædis Ögn Flosadóttir
framkvæmdastjóri
EFÍA skrifar

Segðu mér hvernig lífshlaup þitt verður og ég skal segja þér hvernig er best að skipuleggja lífeyrissparnaðinn þinn.

Sjóðfélögum EFÍA býðst að ráðstafa 4% eða 8% af iðgjaldi sínu í séreignarsjóð að eigin vali og greiða þá samsvarandi lægra iðgjald til öflunar samtryggingarréttinda í sjóðinn. Þar sem ráðstöfun þessi er óafturkræf er eðlilegt að margir velti fyrir sér kostum og göllum þess að nýta sér hana.

Þegar að því kemur að taka ákvarðanir um lífeyrismál, hvernig og hvert skuli ráðstafa lífeyrisiðgjaldi og með hvaða hætti verði best að haga útgreiðslum úr lífeyrissparnaði eru lykilsurningarnar einmitt þær sem erfiðast er að svara, hversu lengi muntu lifa? Muntu halda fullri starfsorku út starfsævina? Hvernig telur þú að lífeyriskerfið og markaðir muni þróast næstu árin?

Kostir þess að eiga séreign þegar kemur að starfslokum eru margir og má þar helst nefna sveigjanleikann og frelsið en sjóðfélagi getur hagað útgreiðslum eins og hann telur henta sér best. Þá erfist séreign að fullu til maka og barna við fráfall og komi til örorku á hann rétt á að fá séreign útgreidda samkvæmt ákveðnum reglum. Ellilífeyrisréttindi úr samtryggingarsjóði eru hins vegar ævilöng auk þess sem tryggð eru réttindi til maka- og barnalífeyris, sem og örorkulífeyris, komi til örorku. Mikilvægt er að gera sér grein fyrir því að við það að greiða hluta af iðgjaldi sínu í séreign verða réttindi til elli-, maka-, barna- og örorkulífeyris eðlilega lægri.

Margir einstaklingsbundnir þættir geta haft áhrif á valið um að greiða hluta iðgjalds í séreign en nokkrar spurningar eiga vel við um flesta og geta vonandi hjálpað til við ákvarðanatöku. Til að nálgast svör við þessum spurningum er gott að skoða dæmi, hér verður tekið fyrir dæmi um 30 ára flugmann með 750 þúsund kr. í mánaðarlaun sem er að hefja greiðslur

til EFÍA. Í útreikningum er miðað við réttindatöflur sjóðsins og 3,5% raunávöxtun séreignar.

Hvaða samtryggingarréttindum í EFÍA er ég að fórna við þessa breytingu og hversu mikilli séreign næ ég að safna á móti?

Sjóðfélagi sem velur að ráðstafa 8% iðgjaldi í séreign greiðir 12% iðgjald í samtryggingu. Ef reiknað er með 3,5% raunávöxtun á séreign á hann 51 milljón í séreign þegar kemur að starfslokum og 329 þúsund kr. mánaðarleg samtryggingarréttindi. Samtryggingarréttindin sem hann hefði áunnið sér fyrir 8% iðgjaldið á sama tímabili væru, miðað við núgildandi samþykktir um 219 þúsund kr.

sveigjanleiki við starfslok og erfanleiki séreignar. Til að bera þetta tvennt saman er gott að skoða hversu lengi séreignin myndi endast ef mánaðarlega væri greidd út úr sjóðnum upphæð sem nemur lægri samtryggingargreiðslum.

Í dæminu að ofan þar sem 8% iðgjalds var ráðstafað í séreign er 51 milljón safnað í stað 219 þúsund kr. mánaðarlegra greiðslna úr samtryggingu. Við viljum sjá hversu lengi 51 milljón kr. endist ef mánaðarlega eru greiddar út 219 þúsund krónur. Á útborgunartímabilinu heldur séreignin áfram að ávaxtast um 3,5% á ári en engar frekari innborganir eiga sér stað. Miðað við þessar forsendur myndi 51 milljón kr. séreign endast í 32 ár. Með öðrum orðum gæti sjóðfélagi haldið

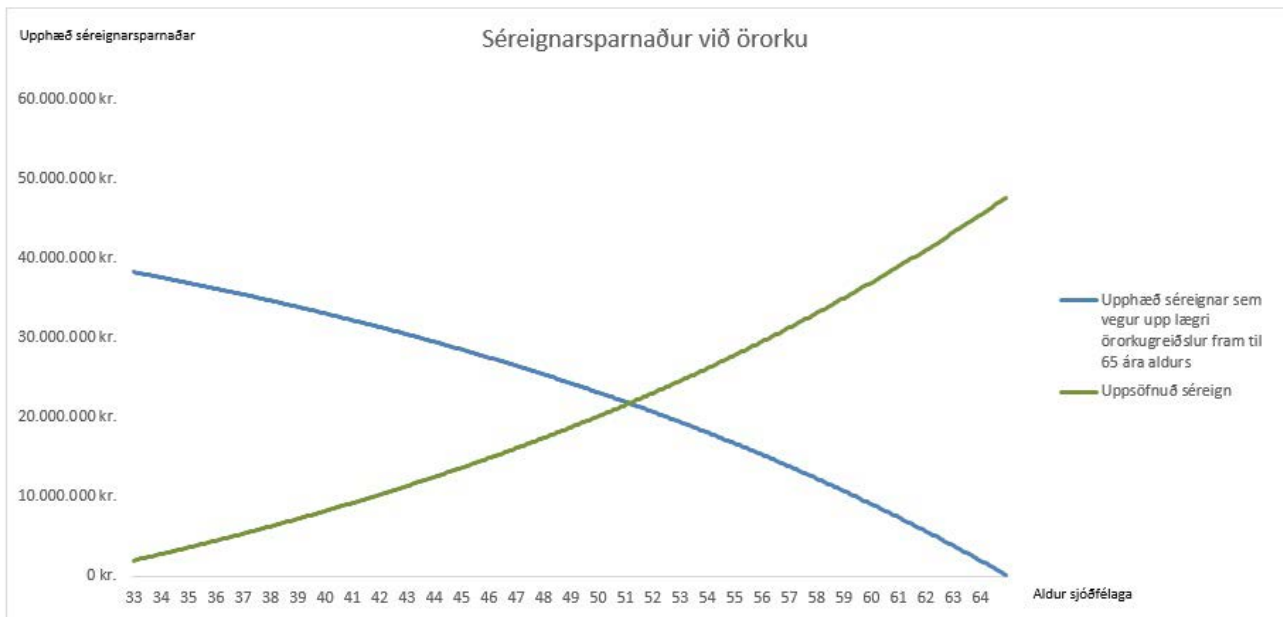
8% iðgjaldi ráðstafað í séreign	Uppsöfnuð séreign við 65 ára aldur	51.209.040 kr.
	Lækkun ellilífeyrisréttinda	219.678 kr.
	Ellilífeyrisréttindi við 65 ára aldur	329.517 kr.
4% iðgjaldi ráðstafað í séreign	Uppsöfnuð séreign við 65 ára aldur	25.604.520 kr.
	Lækkun ellilífeyrisréttinda	109.839 kr.
	Ellilífeyrisréttindi við 65 ára aldur	439.356 kr.
0% iðgjaldi ráðstafað í séreign	Uppsöfnuð séreign við 65 ára aldur	- kr.
	Lækkun ellilífeyrisréttinda	- kr.
	Ellilífeyrisréttindi við 65 ára aldur	549.195 kr.

Mynd 1: Hér má sjá samanburð á upphæð séreignar og mánaðarlegum samtryggingarréttindum þegar valið er að greiða 4%, 8% eða 0% iðgjalds í séreignarsparnað m.v 30 ára inngönguvaldur og 750 þúsund kr. mánaðarlaun.

Í hverju felst munurinn, get ég borið saman mánaðarlegar lífeyrisgreiðslur úr EFÍA og greiðslur úr séreignarsparnaði?

Hvernig eru ævilöng mánaðarleg réttindi borin saman við séreign? Eins og áður sagði er ýmislegt sem spilar inn í þann samanburð, svo sem

sömu mánaðarlegu greiðslum og ef hann hefði greitt allt iðgjaldið í samtryggingu til 97 ára aldurs, sem er vel yfir meðalævi Íslendinga. Þá hefði hann að sjálfsögðu einnig val um að fá hærri greiðslur á fyrri hluta þessa æviskeiðs.

Mynd 2: Upphæð séreignar m.v 8% iðgjald af 750 þúsund kr. mánaðarlaunum og 3,5% ávöxtun

Hvað gerist ef ég verð fyrir örorku? Hversu mikið lægri verða örorkugreiðslur mínar og hversu mikla séreign þarf ég að eiga til að koma til móts við lægri örorkugreiðslur?

Ekki má gleyma að samtryggingarsjóður tryggir ekki einungis ellilífeyri heldur einnig örorkulífeyri, sem miðast við greidd iðgjöld í sjóðinn. Séu þau lækkuð, lækkar örorkulífeyrir. Séreign er hins vegar líka greidd út við örorku svo líta má á hana sem ákveðna tegund örorkulífeyris. Spurningin er þá hversu mikla séreign þarf til að veita upp lægri örorkulífeyrisgreiðslur ef til örorku kemur. Til að átta sig betur á þessu skulum við halda áfram með dæmið hér að ofan og taka fyrir 8% iðgjald í séreign. Niðurstaðan verður sú sama ef horft er á 4% iðgjald þó upphæðir séu þá lægri.

Samkvæmt samþykktum EFÍA veitir 100% örorka rétt til 75% af áunnum og framreiknuðum réttindum. Þetta þýðir að sjóðfélagi sem einungis greiðir í EFÍA, í dæminu að ofan, ætti rétt á 356 þúsund kr. í örorkulífeyri miðað við að hann greiði 20% iðgjald í sjóðinn. Hafi hann hins vegar valið að greiða 8% af iðgjaldi í séreign eru örorkuréttindi hans um 247 þúsund kr. sem gerir mismun upp á 164 þúsund kr. Hann þarf því að eiga séreign sem getur staðið straum af mánaðarlegum greiðslum upp á 164 þúsund kr. fram til 65 ára aldurs til þess að vera jafnvel settur ef til örorku kemur. Því

ýngri sem hann er þegar hann lendir í örorku því hærri þarf inneign hans í séreignarsjóði að vera þar sem hún þarf að endast lengur. Að sama skapi tekur tíma að byggja upp séreign. Til þess að átta sig á skurðpunktinum, þ.e.a.s. á hvaða aldri sjóðfélagi er kominn með séreign sem gæti vegið upp lægri örorkulífeyri frá EFÍA má skoða mynd 2. Þar er búið að teikna inn á sömu mynd þróun þeirrar séreignar sem hann þyrfti að eiga á hverju aldursári, verði hann fyrir örorku (blá lína) og þróun séreignarinnar sem hann er að byggja upp með 8% iðgjaldi í séreignarsparnað (græn lína). Af myndinni má sjá að það er ekki fyrr en á 51 aldursári að séreignin hans nær að veita upp lægri greiðslur úr samtryggingarsjóði.

Þá má heldur ekki gleyma því að hér er einungis verið að horfa til þess að séreign sjóðfélaga standi straum af lægri örorkugreiðslum. En mikilvægt er að hafa í huga að sá sem velur þessa leið þyrfti einnig að eiga einhverja séreign þegar kemur að starfslokum því ellilífeyrisgreiðslur úr samtryggingu verða einnig lægri ef valið er að ráðstafa hluta iðgjalds í séreign.

Að mörgu er að hyggja þegar horft er til framtíðar og þær ólíku leiðir sem okkur standa til boða eru bornar saman. Lífeyriskerfi okkar Íslendinga á vafalítið eftir að taka einhverjum breytingum á næstu 35 árum og að sama skapi er ólíklegt að ávöxtun séreignar verði föst stærð næstu 35 árin.

Því geta frávik frá 3,5% í hvora áttina sem er haft veruleg áhrif á þróun séreignar á þetta löngu tímabili. Þá standa eftir þær spurningar sem snúa að lífshlaupi sjóðfélaga, þ.e. hversu löng verður ævin og hvort hann muni halda fullri starfsorku fram til 65 ára aldurs.

Það er því með þessa ákvörðun líkt og margar aðrar að auðveldast væri að fá að taka hana eftir á, þegar allar upplýsingar um lífshlaupið sem og þróun markaða og lífeyriskerfisins liggja fyrir. Þetta er ekki einfalt val og hver og einn þarf að meta það vandlega út frá sínum eigin forsendum og væntingum. Með því að stilla þessu upp með þessum hætti fæst hins vegar samanburður sem sýnir hvað felst í þessari ákvörðun og mun það vonandi svara einhverjum spurningum.

Að lokum vil ég einnig benda sjóðfélögum á reiknivél á heimasíðu sjóðsins <http://efia.is> sem ber heitið *Séreignarreiknivél* en þar geta sjóðfélagar slegið inn eigin forsendur og fengið svör við fyrri tveimur spurningunum sem hér voru settar fram.